

4.7.2019
EOAK 6537/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Mikko Sarja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

PÄÄTÖKSENTEKO TOIMEENTULOTUKIASIASSA

1 KANTELU Kantelija arvosteli Kansaneläkelaitoksen menettelyä toimeentulotukea koskevassa asiassa, koska se ei ollut tehnyt päätöstä hänen terveydenhuoltomenoja koskevaan toimeentulotukihakemukseensa.

2 SELVITYS Kansaneläkelaitos antoi selvityksen (liitteenä).

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat Käytettävissä olleen aineiston mukaan kantelija haki toimeentulotukea 17.11.2018 Kansaneläkelaitoksessa vireille tulleella hakemuksellaan. Hakemus koski mm. kantelijalle tarpeellisia ja hänelle määrättyjä lääkevalmisteita.

Hakemuksen johdosta Kansaneläkelaitos lähetti 20.11.2018 kantelijalle lisäselvityspyynnön. Lisäselvitykselle ei asetettu määräaikaakaan eikä asiassa tehty tämän jälkeen päätöstä.

Kantelija haki lääkevalmisteeseen uudestaan toimeentulotukea 10.12.2018 vireille tulleella hakemuksella. Kansaneläkelaitoksen mukaan ”asia jäi erehdyksessä käsittelemättä ja ainoastaan kantelijan toimittama erääntynyt lasku laitettiin maksuun”.

Kansaneläkelaitokseen saapui 12.12.2018 lääkärin antama B-todistus. Kansaneläkelaitos ilmoitti 17.12.2018 kantelijalle, että ”perustoimeentulotuen maksusitoumusasia voidaan käsitellä vasta, kun erityiskorvaushakemus (B-lausuntoon perustuva) on ratkaistu”.

Kantelija ei edelleenkään saanut päätöstä terveydenhuoltomenojen osalta. Lääkkeen erityiskorvattavuutta koskeva myönteinen päätös tehtiin 25.1.2019.

Kansaneläkelaitos on selvityksessään myöntänyt virheensä ja pahoitellut menettelyään. Kansaneläkelaitoksen selvityksessä todetaan seuraavaa:

”Kelasta ilmoitettiin asiakkaalle 17.12.2018 virheellisesti, että perustoi-

meentulotuen maksusitoumusasia voidaan käsitellä vasta, kun erityiskorvaushakemus on ratkaistu. Kantelija ei saanut päätöstä rajatusta maksusitoumuksesta. Elvanse valmisteen erityiskorvattavuudesta annettiin myönteinen päätös 25.1.2019.

Kantelijan tuli hakea valmisteelle erityiskorvattavuutta, mutta se ei olisi saanut olla esteenä rajatun maksusitoumushakemuksen käsittelemiselle, vaan rajattua maksusitoumusta koskeva hakemus olisi tullut käsitellä seitsemässä arkipäivässä. Toimeentulotuki on viimesijainen etuus, jota koskeva päätös tulee antaa 7 arkipäivän kuluessa hakemuksen saapumisesta. Jos ensisijaisia etuuksia ei pystytä ratkaisemaan ennen toimeentulotuen käsittelyajan umpeutumista, ratkaistaan toimeentulotuki käytettävissä olevilla tiedoilla ja ensisijainen etuus kuutataan Kelalle jo maksettua toimeentulotukea vastaan.

Kelan olisi tullut antaa 17.11.2018 saapuneen hakemuksen johdosta määräaika lisäselvitysten toimittamiselle ja antaa päätös. Korvausoireushakemus ei voi olla syy toimeentulotuen lakisääteisen käsittelyajan ylittymiselle. Asiassa ei ole menetelty lain ja Kelan etuusohjeiden mukaisesti.”

3.2 Arviointi

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava perusoikeuksien toteutuminen.

Toimeentulotukilain 14 a §:n mukaan perustoimeentulotuen myöntää hakemuksesta Kansaneläkelaitos.

Viranomaisella on ratkaisupakko, eli viranomaisen on käsiteltävä sille tehty vaatimus, joka kuuluu sen päätösvaltaan, ja annettava siihen asianmukainen ratkaisu. Toimeentulotukipäätöksessä on otettava kantaa hakemuksessa esitettyihin vaatimuksiin ja väitteisiin. Päätöksestä on hallintolain 44 §:n mukaisesti käytävä ilmi, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia muutoin on ratkaistu. Päätös on hallintolain 45 §:n mukaisesti perusteltava ja perusteluissa on ilmoitettava sen perusteena olevat tosiseikat sekä säännökset ja muut määräykset. Päätöksen perusteluilla on keskeinen merkitys asianosaisen oikeussuojan toteutumisessa (HE 72/2002 vp, s. 100).

Päätöksenteossa on kiinnitettävä huomiota paitsi päätöksen sisällöllisiin vaatimuksiin myös päätöksenteon nopeusvaatimukseen. Asia on hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Toimeentulotukilaissa on erikseen säädetty toimeentulotukiasian käsittelystä ja siihen kuuluvasta määräajasta. Toimeentulotukilain 14 c §:n 1 momentin mukaan muussa kuin kiireellisessä tapauksessa päätös toimeentulotuesta on tehtävä viivytyksettä, kuitenkin viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta.

Mikäli hakemus on puutteellinen, on viranomaisen hallintolain 22 §:n 1 momentin mukaisesti ilmoitettava asiakkaalle, miten hakemusta on

täydennettävä. Toimeentulotukilaissa on säädetty erikseen paitsi hakemuksen täydennyttämisestä myös tätä koskevasta ajallisesta tehosteesta. Toimeentulotukilain 14 c §:n 3 momentin mukaan, jos hakemus on puutteellinen, asiakkaalle on viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta annettava tai lähetettävä yksilöity kehoitus hakemuksen täydentämiseksi määräajassa. Tämän jälkeen päätös toimeentulotuesta on annettava viivytyksettä kuitenkin viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä lisäselvityksen saapumisesta.

Totean, että viranomaistoiminnassa ratkaisutoiminnan joutuisuus on yksilön oikeusturvan kannalta erityisen tärkeää. Tämän takia viranomaisen tulee huolehtia siitä, että päätöksenteossa noudatetaan asianomaisia säännöksiä ja asiakkaalla on mahdollisuus tarvittaessa käyttää laissa säädettyjä hänelle kuuluvia oikeusturvakeinoja.

Kansaneläkelaitoksen menettelyssä on ollut edellä kohdasta 3.1 lähemmin ilmenevät virheet ja puutteet. Kansaneläkelaitos on siten laiminlyönyt velvollisuutensa käsitellä ja ratkaista asia, mistä oli seurannut myös asian käsittelyn viivästyminen. Pidän menettelyä erityisen vakavana, koska kysymys on ollut kantelijalle tarpeellisista, lääkärin hänelle määräämistä lääkevalmisteista. Kansaneläkelaitoksen menettely on siten saattanut vaarantaa myös kantelijan tärkeiden etujen toteutumisen.

4 YHTEENVETO JA TOIMENPITEET

Kuten olen edellä kohdassa 3.2 todennut, pidän Kansaneläkelaitoksen laiminlyöntejä kantelijaa koskevassa päätöksenteossa vakavina ja kantelijan oikeusturvaa oleellisesti vaarantavina. Kansaneläkelaitos ei ole tässä asiassa turvannut kantelijalle perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaista asian asianmukaista ja viivytyksetöntä käsittelyä.

Vaikka Kansaneläkelaitos on selvityksessään pahoitellut menettelyään, olen päätenyt siihen, että annan Kansaneläkelaitokselle eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla huomautuksen vastaisen varalle sen lainvastaisesta menettelystä.

Edellä todetussa tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni Kansaneläkelaitokselle.

Apulaisoikeusasiamiehen sijainen   Mikko Sarja

Esittelijäneuvos

Tapio Rätty